

Eleverdelen - Dramaturgi og filmanalyse

Rejsen til Utopia er en dokumentarfilm. Den gengiver virkeligheden, men det er en bearbejdet virkelighed. Her skal I ikke til Utopia, men på en rejse om bag filmen. Hvordan er den opbygget? Hvordan skaber den spænding og følelser? I får ikke blot et indblik i filmens dramaturgi, men også chancen for selv at prøve kræfter med nogle af filmens virkemidler.

1 - Scener der har gjort indtryk

Skriv hver især 1-3 scener ned, I særligt husker fra filmen, og hvad det er, I husker om dem.

Sammenlign med sidemakkeren, og fortæl dem, hvorfor netop den/de scene(r) har gjort indtryk.

Strukturanalyse

I skal se nærmere på, hvordan Rejsen til Utopia er opbygget. Det er en dokumentarfilm, hvilket vil sige, at filmen er en repræsentation af virkeligheden. Alligevel overholder den mange af de samme dramaturgiske regler som spillefilm. Mange af de historier, vi ser og læser i hverdagen, har ligheder i deres opbygning, hvadenten det er film, eventyr eller noveller, og der findes mange forskellige modeller til at beskrive denne opbygning. Prøv til en start at se, hvordan filmen passer på hjem-ude-hjem-modellen.

Hjem-ude-hjem-modellen, som også kendes under navnet kontraktmodellen, er en ret simpel analysemodel, der oprindeligt er lavet til at analysere eventyr med. Den passer til klassiske eventyr som 'Den grimme ælling' og 'Klods Hans'.

Historier, der passer til hjem-ude-hjem-modellen, er i store træk bygget op på følgende måde:

Hovedpersonens/protagonistens hjem er i disharmoni. Det kan enten ske i historiens begyndelse, men det kan også være sket før historiens begyndelse. I alle tilfælde er det hjemmets uorden, der får historiens hovedperson til at drage ud i verden. Ude i den farlige verden møder hovedpersonen forskellige prøvelser, som han/hun på den ene eller anden måde overvinder, så han/hun kan vende tilbage til et hjem i harmoni, eller - oftere - er i stand til at etablere et nyt og bedre hjem. Dette ses f.eks. i Klods Hans, der får prinsessen og flytter ind på slottet, og i Den grimme ælling, som forlader andedammen og finder sig til rette sammen med de andre svaner.

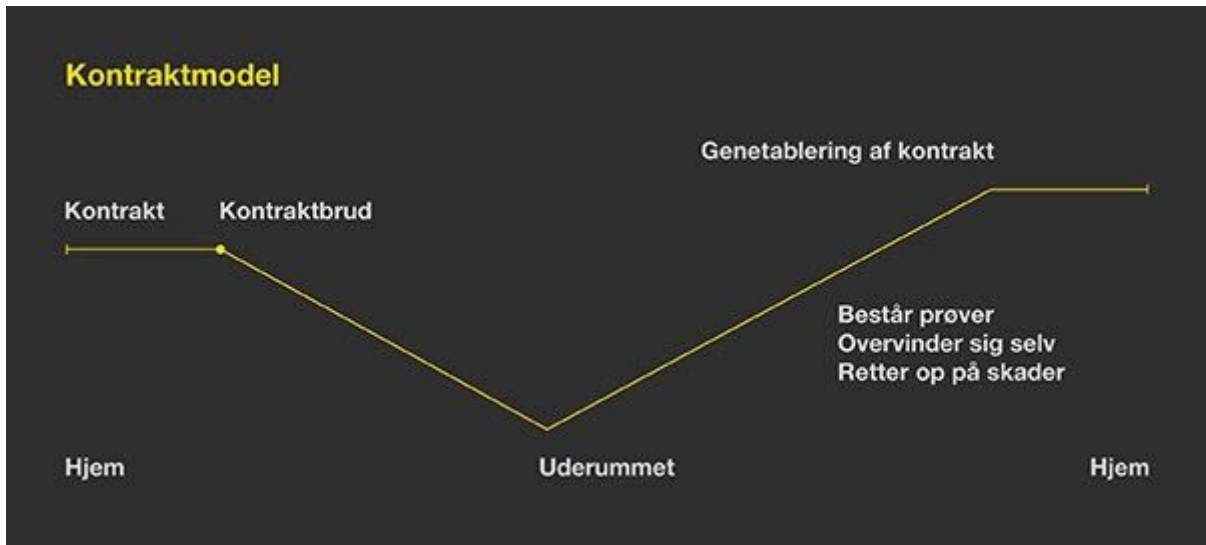

Illustration: DFI

2 - Hjem-ude-hjem i Rejsen til Utopia

Sæt jer i grupper og identificer disse fire punkter i Rejsen til Utopia. Der kan godt være flere rigtige svar, så argumenter for det, I vælger. Lav opsamling i klassen.

1. Kontrakt
2. Kontraktbrud
3. Skadegenoprettelse, prøvebeståelse og selvovertvindelse
4. Genetablering af kontrakt/ny kontrakt.

3 - Tre små historier

Kom på 3 andre historier fra film eller bøger, som passer på hjem-ude-hjem-modellen og skriv dem ned.

4 - Put jer selv på model

Skriv en historie fra jeres eget liv, som passer ind i hjem-ude-hjem-modellen.

I kan som inspiration se [dette klip med Erlend](#), der fortæller om at vise sine egne konflikter i Rejsen til Utopia.

5 - Berettermodellen er en anden analysemodel, som bruges til filmanalyse.

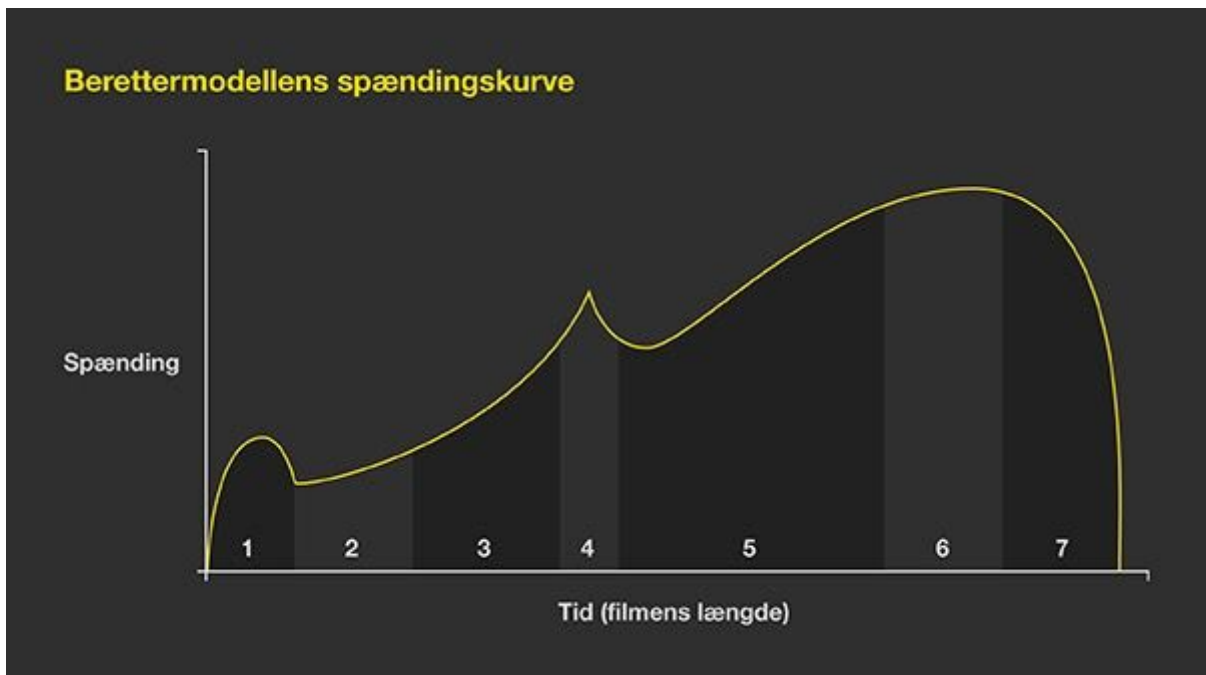

Illustration: DFI

Læs mere om [berettermodellen her](#).

Sæt jer sammen to og to, og identificer de syv faser i Rejsen til Utopia. Når I er færdige sammenlign med en anden gruppe. Se nu [klippet med Erlend](#). Diskuter i gruppen med udgangspunkt i berettermodellen, hvorfor der er så vigtigt at have en central konflikt i film?

Slut af med opsamling i klassen.

- 1 Anslag
- 2 Præsentation
- 3 Uddybning
- 4 Point of no return

5 Konfliktoptrapning

6 Klimaks

7 Udtoning

6 - Hvad skal vi med analysemodeller?

Diskuter i grupper, hvad vi kan bruge analysemodellerne til, og hvad har de gjort for jeres forståelse af filmen?

7 - Skriv en reflekterende artikel

Skriv en reflekterende artikel (essay) om, hvad det siger om dokumentarfilm, at de fleste kan sættes på en dramaturgisk analysemodel?

Tag udgangspunkt i Rejsen til Utopia. Inddrag gerne andre dokumentarfilm fra undervisningen, eller dokumentarfilm du har set på egen hånd. Kom ind på balancen mellem troværdighed og seværdighed.

Du kan evt. inddrage et eller flere af følgende udsagn og overvejelser:

Jørgen Roos var en kendt dansk dokumentarist, som har sagt følgende om dokumentarfilm:

”En dokumentarfilm er ikke en spillefilm og heller ikke en reportagefilm, det er virkeligheden oplevet gennem et temperament. Det kan være en forfatter, en instruktør eller en fotograf”.

Hvordan relaterer det sig til Rejsen til Utopia?

Dokumentarfilm forsøger i vekslende grad at komme tæt på virkeligheden og dokumentere den. Men det vil altid være en filmet virkelighed og en fortolket virkelighed. Hvad kan det have af betydning for det, der bliver optaget? Og hvordan kan virkeligheden blive påvirket af, at den bliver filmet?

Flere steder i filmen er det Erlend, der er bag kameraet. Erlend er altså både medvirkende familiefar og instruktør/kameramand på samme tid: Hvilken forskel kan du forestille dig, det gør, at kameramanden er en del af familien? Er der fordele og ulemper? Hvilke?

Erlend både laver filmen og er en del af filmen - hvordan kan det spille ind på, hvad der sker i filmen?

I kan også bruge [dette klip med Erlend](#). Hvad mener Erlend, når han siger: Så lyver du for at fortælle noget, som er mere sandt end virkeligheden? giver det mening? hvorfor/ hvorfor ikke?

F.eks. ser vi i filmen, at de er lige ved at flytte fra Permatopia, men hvad ville det havde betydet for filmen og dens budskab, hvis de havde gjort det?

Indholdsanalyse

Her skal vi se nærmere på, hvad der sker i filmen, hvordan personerne i filmen fremstår, og hvilke roller de indtager.

8 - Cello-scenen, skovhuggeren og sofamanden

[Scenen \(se den her\) hvor Aslaug spiller cello](#) ligger helt i starten af filmen. Sæt jer i grupper og diskuter, hvorfor denne scene har en så central placering i filmen? Hvad har den med resten af filmen at gøre? Hvilke forventninger skaber den? Hvordan præsenteres Aslaug, Ingeborg og Erlend?

Overvej, hvilken rolle kameraet spiller i denne scene? Ifølge [dette klip](#), hvad mener Erlend, der er anderledes ved at filme hans familie? Hvilken indflydelse kan det have på den virkelighed, der ses i Rejsen til Utopia?

[Scenen \(se den her\) hvor Ingeborg hugger brænde](#) ligger også i begyndelsen, men det er samtidig ikke første gang, Ingeborg optræder i filmen. Alligevel fungerer den som en præsentation af hende. Hvad får vi at vide om Ingeborg her? Og hvordan stemmer det overens med cello-scenen og resten af filmen?

[Se klippet, hvor Erlend gemmer sig bag sofaen her](#). Hvad får vi at vide om Erlend i denne scene, hvilke karaktertræk bliver der lagt vægt på?

9 - Personkarakteristik

Skriv hver især 5 ting ned, I forbinder med at være kvinde, og 5 ting I forbinder med at være mand.

Lav to og to en personkarakteristik af Ingeborg, Aslaug og Erlend.

Sammenlign jeres personkarakteristikker af Erlend og Ingeborg med det, I har skrevet ned om at være mand og kvinde. Lever de op til jeres forventninger? Skriv 5-10 linjer om hvorfor? eller hvorfor ikke? og aflever til læreren.

Erlend kommer [i dette klip med en opgave til jer](#). Tænk over opgaven derhjemme, og find gerne eksempler på simple karakterer i tv, du alligevel ville se. Diskuter jeres bud og eksempler i klassen næste gang.

10 - Coming-of-age

Coming-of-age er betegnelsen for fortællinger, der fokuserer på overgangen mellem barn og voksen. På dansk kalder vi det nogle gange en dannelsehistorie. Rejsen til Utopia er ikke som sådan en coming-of-age-fortælling, men Aslaugs udvikling er en coming of age-historie inde i filmen.

Diskuter i grupper, hvad I forbinder med at være barn og voksen?

Hvordan kan Aslaugs udvikling i filmen ses som værende en overgang fra barn til voksen? Skriv ned i grupperne mindst tre ting ved Aslaugs personlighed, der udvikler sig fra start til slut i filmen. En eller flere grupper bliver valgt til at præsentere for klassen. I skal være klar til at fortælle, hvad I er nået frem til, og hvordan I mener, man kan se det.

11 Filmens voice-over

Her handler det om filmens voice-over, som også kunne kaldes filmens fortællerstemme.

[Se klippet her](#), hvor voice-overen filosoferer over udtrykket at tage tingene i stiv arm.

Diskuter to og to:

Hvad karakteriserer voice-overen gennem filmen? Bliv enige om mindst tre ting.

Hvad har billedsiden at gøre med voice-overen i [scenen](#)? Fokuser på ligheder og modsætninger mellem billede og voice-over. Hvilke metaforer kan I finde i billedsiden?

Vær klar til at fortælle resten af klassen, hvad I er nået frem til.

12 - Aslaug fortæller

Vælg hver for sig en scene fra filmen, som I husker og skriv en voice-over til den med Aslaug i fortællerrollen. Prøv at få den så tæt, som mulig på Aslaugs personlighed. Samtidig skal voice-overen være underholdende.

Filmøvelser

13 - Show don't tell

[Se klippet med Erlend](#), der skriger i skoven.

Dette klip er en scenisk repræsentation af en følelse. Den forsøger på en effektiv måde at få seerne til i højere grad at forstå/føle Erlends frustration, end de ville have gjort, hvis han blot havde fortalt, at han var frustreret. Det samme gør sig gældende i scenen med hesten, der ikke vil gå op i vognen, der skal føre den væk fra gården. Se [i dette klip](#), hvorfor Erlend mener, at metaforiske scener er vigtige, og hvad det er heste-scenen kan.

Gå sammen i jeres filmgrupper og vælg en følelse. Lav et kort klip (max 30 sek.) der udtrykker den følelse. Der må ikke være dialog, og der må ikke være mennesker i billedet.

14 - Ladede billeder

Erlend får os til at føle det tab, han føler ved at flytte fra gården, gennem de meget idylliske billeder af gården. I skal til næste gang hver især tage et billede af et landskab, en bygning, en gade eller lign. som betyder noget særligt for jer. Opgaven består i at få billedet til at fremstå, så jeres følelser for stedet kan aflæses i selve billedet.

15 - Anslag

Skriv en historie fra jeres eget liv, som passer ind i hjem-ude-hjem-modellen. Vælg en af historierne fra jeres filmgruppe og optag et anslag til en film. I må frit rykke historien i tid og sted, så det passer bedre med jeres muligheder.

Skriv evt. dialog, beslut location og optag scenen, klip den og vis scenen for klassen.